

Hørings svar til Energikommisjonens NOU 2023:3 «Mer av alt – raskere» fra Innlandet fylke

Partiene Ap, Sp, H, MDG, V, Krf og PP (49 repr.) sin alternative innstilling til vedtak:

1. Det er Innlandet fylkeskommunes syn at Energikommisjon i sin rapport både har påpekt hvor alvorlig situasjonen er, hvilke mål som må settes for den grønne omstillingen og identifisert en rekke virkemidler for å nå disse målene.

Fylkestinget stiller seg bak kommisjonens vurderinger knyttet til framtidig kraftbehov, og at det er nødvendig med kraftige tiltak for å etablere ny, samt utvikle eksisterende fornybar kraftproduksjon for å unngå et forventet energiunderskudd.

Det er behov for mer tilgang på kraft dersom vi skal nå samfunnsmålene for elektrifisering og grønn omstilling. Dette fordrer raskest mulig energieffektivisering, økt investering i fornybar kraft og økt nettkapasitet.

2. Vi er avhengige av at flere ting skjer parallelt: Det må vurderes ny, og utvikles eksisterende vannkraft, i tillegg til havvind, vindkraft på land og solkraft. Vi må også utvikle og stimulere til mer bruk av bioenergi og geotermisk varme. Samtidig må nettkapasiteten økes markant for å sikre god og sikker infrastruktur, dimensjonert for både økt forbruk og produksjon.

Fylkestinget mener Innlandet har et godt grunnlag for industriutvikling, både i eksisterende virksomheter og for ny industri/næringsetableringer. Vi er imidlertid helt avhengig av økt nettkapasitet for å utløse mulighetene, og med det sikre at Innlandet fyller sin rolle i det grønne skifte.

3. Det bør satses på samlokalisering av industri for å oppnå bedre utnyttelse av spill-varme og restressurser.
4. Balanseringen av energieffektivisering og økt produksjon er viktig. Det må stimuleres til oppdatering og modernisering av eksisterende vannkraftverk. Fylkestinget støtter kommisjonens mindretall i at:

«det er viktig å sikre god fremdrift i arbeidet med vilkårsrevisjonene, at prosessene gjennomføres med god involvering med lokale interesser, og at vassdragene sikres en bedret økologisk tilstand i tråd med vannforskriften. Dette vil være viktig ikke bare for naturmiljøet men også for konsesjonæren. Disse medlemmene mener videre arbeidet må få økt prioritet i NVE og OED».

Viser til at regjeringen har avvist at vilkårsrevisjonssakene på vannkraft skal stilles i bero eller gis lavere prioritet som følge av energikrisen. Det er også lagt til grunn av en samlet energi- og miljøkomite på Stortinget - at man kan oppnå store miljøforbedringer for eksempel med minstevannføring i tørrlagte elver og bedre vannkvalitet for øvrig, uten at dette i vesentlig grad går ut over produksjonen.

Vi må løse klimakrisen samtidig som vi løser naturkrisen.

5. Tilgang til mer kraft kan ikke bare komme fra nyetableringer. Det er et betydelig potensial for bedre utnytting av eksisterende kraft. Fylkestinget støtter derfor kommisjonens ønske om å etablere en nasjonal handlingsplan for energieffektivisering. Både næringslivet, offentlige myndigheter og private bør gis incentiver til å etablere solkraft i og ved eksisterende infrastruktur. Store solkraftverk er plasskrevende, og det må gjøres grundige vurderinger før det gis konsesjon.

Også når det gjelder energieffektiviseringen peker Energikommisjonen på kommunene og som planleggingsmyndighet, byggesaksmyndighet, rådgiver overfor egne innbyggere og bygningsforvalter, og mener de må involveres og ansvarliggjøres på en tydeligere måte for å få til mer fleksibel og effektiv energibruk.

Fylkestinget støtter kommisjonens forventninger og utfordringer til kommunene. Fylkeskommunen som regional planmyndighet og regional utviklingsaktør vil følge opp dette i sitt samarbeid med kommunene.

Prioritert rekkefølge i behandlingen er viktig, men en må unngå at energiproduksjon automatisk overkjører andre hensyn og mål i arealforvaltningen. Konsesjonsbehandlingstiden må kortes ned og forenkles, men saksbehandlingen må fortsatt ivareta demokratiske prosesser.

Fylkestinget støtter Energikommisjonen i at lokal aksept er avgjørende for å få til grønn omstilling og ny energiproduksjon.

6. Det er et viktig moment at produksjon og forbruk i størst mulig grad foregår i samme geografiske område. Dette vil redusere presset på overføringsnettet, samtidig som kortere overføringsdistanse reduserer kraftsvinn. Det er imidlertid mange faktorer som spiller inn når man plasserer virksomhet. Av klima- og energihensyn kan det også være viktigere å legge produksjonen i et gunstig klima, nærmere markedet eller nær gode transportårer. Da kan det være billigere og bedre å frakte strømmen til produksjonen.
7. Det må i en framtidig mangfoldig energimiks også være rom for både store og små energi- og nettselskap og ressursene må legges i funksjonell energiproduksjon og nett framfor navn på selskap og fusjoner. En viktig stimulans for å bygge og vedlikeholde nett er gode inntektsrammer for mindre og lokale energi- og nettselskap, som ofte har nett der kraft blir produsert og energi- og nettselskap er viktige hjørnesteinsbedrifter med god lokalkunnskap i beredskapssituasjoner.
8. Det må komme på plass en mer formalisert dialog mellom de fylkeskommunale og statlige aktørene på regionalt nivå, sammen med energiselskaper, nettselskaper, næringsaktører, kommuner og andre interessenter. Videre bør det etableres et regionalt samarbeidsorgan for kraftforsyningen i hvert fylke, et regionalt kraftforum, som kan følge konsesjonsprosessene for energisaker, etter mønster fra regionalt planforum. Kommunalt vedtak om aksept av utbygging er grunnleggende for videre prosess.
9. Det foreslås at det bør vurderes om ikke nettselskapene kan ta noe mer risiko ved å redusere kravene til reserve (N-1). Dette er tiltak som kan være akseptable ved

anvendelse av ny teknologi og overvåkning. Det er likevel viktig å se dette i sammenheng med framtidig samfunnssikkerhet og beredskap. Langvarige bortfall og ustabil forsyning kan være kritisk i et stadig mer teknologisk utviklet samfunn

10. Fylkestinget ser positivt på «Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet» og mener dette er gode grep i riktig retning, men også at dette må følges opp tett både opp mot nettselskapene og andre relevante aktører. (Handlingsplanen ble lagt ut 19.04.2023 [Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet](#))

Når det gjelder forslaget om å etablere kriterier for samfunnsmessig betydning som basis for prioritering av behandlingen av søknader om nettilknytning, vil fylkeskommunen understreke at kriteriene må formuleres på en måte som gjør at de ikke begrenser og motarbeider innovasjon. Søknader om nettilknytning bør gjennomgå en bredere samfunnsøkonomisk vurdering enn i dag uten å gå på bekostning av lokale vurderinger og engasjement, forenkling og fortgang i prosessene. Sysselsetting lokalt og regionalt, grønn verdiskaping, foredling av lokale ressurser og samfunnsmessig betydning bør være blant kriteriene som vurderes. Nettkapasiteten må økes parallelt, eller helst i forkant av kraftutbygging. Fylkestinget ønsker velkomment nasjonale myndigheter sitt engasjement knyttet til tydelige prioritering av norsk kraftproduksjon. Vi må begynne å prioritere hva som faktisk skal få strøm. Samfunnsnytt, Innbyggere sitt individuelle kraftbehov, næringsliv, industri, landbruk, deltidsinnbyggere og ventelister for kraft knyttet til nyetableringer, er bare noen av flere relevante problemstillinger vi etterlyser tydeligere politikk på fra sentralt hold.

Parallelt med at vi utvikler, og tilpasser energiproduksjonen til det økte behovet er det behov for å redusere unødig sløsing på blant annet belysning, oppvarming og annet strømforbruk på «tomgang».

11. Fylkestinget støtter kommisjonens vurderinger knyttet til utvikling av skatter og avgifter for kraftsektoren, og er glade for at den understreker behovet for at en økt andel av skatteinntektene tilfaller vertskommunene. Skal lokalsamfunn avse areal og naturverdier er det avgjørende at vertskommuner-og -fylker får ta større del i verdiskapingen og at det skapes forståelse og aksept for behovet og bruken av energien. Det skjer gjennom to kanaler: Medvirkning og incentiver. Innlandet fylkeskommune er enig i Energikommisjonens understreking av vertskommunenes betydning, og de forslag til virkemidler som fremheves som nødvendige for kommunesektorens bidrag til den nødvendige energiomstillingen. Forutsigbare, langsiktige og lovfestede direkteinntekter på all industriell bruk av naturressurser til kraftproduksjon etter modell av vannkraftregimet er en suksessfaktor for å nå målet om «mer av alt – raskt». Innlandet fylkeskommune støtter også Energikommisjonens forslag om 15% av grunnrenteskatten til vindkraftkommunene.
12. Naturressursskatten er forutsatt å være kommunenes og fylkeskommunenes andel av grunnrenten. Slik utviklingen har vært de siste 20 årene, har gjeldende skattesystem ført til at en stadig større andel av grunnrenten har blitt overført til staten på bekostning av kommunene og fylkeskommunene.

I dag ser vi at naturressursskatten i nominell verdi har holdt seg stabilt og relativt uendret siden innføringen i 1997. Fylkeskommunale årlige inntekter fra naturressursskatten var ca. 220 millioner kroner i 1997 mot ca. 250 millioner kroner i 2017, dvs. en reell økning på 30 millioner kroner på 20 år. Inntektsøkningen skyldes økt kraftproduksjon både i eksisterende og nye verk.

Dersom skattesatsen for naturressursskatt hadde blitt indeksjustert etter 1997 i tråd med utviklingen i konsumprisindeksen hadde inntektene i 2017 vært på 380 millioner kroner mot. Det betyr at naturressursskattens verdi tilsvarer kun 66 % av en indeksjustert naturressursskatt. Fylkeskommunene har altså ikke fått en stabil inntekt fra kraftproduksjonen, slik hensikten med naturressursskatten er. Tvert om har inntektene fra naturressursskatten blitt redusert for hvert år som følge av inflasjon. Til sammenligning har statens inntekt fra grunnrenteskatten økt fra 335 millioner kroner i 1997 til 6332 millioner kroner i 2017. Det gir en prosentvis økning på 1890%. I tillegg har statens inntekter fra grunnrenteskatten økt markant siden da.

13. Fylkeskommunen støtter at praksisen med å tillate utbygging i reindriftsområder før gyldigheten av konsesjonen er rettskraftig avgjort, er problematisk. Det bør utredes nærmere om denne praksisen bør opphøre, slik Norsk institutt for menneskerettigheter anbefaler.
14. Avfallsproblematikken knyttet til kjernekraft gjør at dagens teknologi ikke er god nok. Fylkestinget mener at forskningen på kjernekraft må styrkes slik at man får avklart om kjernekraft kan være en løsning på framtidens kraftbehov.